

CULTURAL TOURISM, AS ON OF THE FORMS STUDYING OF HISTORICAL DISCIPLINES

Abstract: An important aspect of modern educational system is the implementation of interdisciplinary links in the learning process. Such approach to the study of a certain discipline allows a teacher to solve a number of basic tasks: teaching improvement, increasing the efficiency and quality of the learning process. The interest of students in obtaining the education, their development and upbringing, preparation for conscious proficiency of the chosen profession and also creative work depend on how the educational process is set up.

The teaching of historical disciplines without geographical knowledge is impossible to carry out, because what happens in time is closely related to the space. To enable the students to perceive the proposed material meaningfully, to analyze and make conclusions from facts, arguments and observations - the educational process should ensure maximal use of academic time, scientific character, visibility and sequence of presentation. At the same time, the educational process will be effective if it interests, evokes and organizes the students' own active cognitive activity. It is tourism, as a branch of socio-economic geography that allows you to step beyond audiences and libraries, develops interest to the subject and helps to optimize the learning process.

Keywords: Optimization of the educational process, interdisciplinary links, cultural and cognitive tourism.

Authors information:

Natalia Krasko

Doctor of Ehtnology
Melitopol State Pedagogical
University of Bohdan Khmelnytsky

Melitopol, Ukraina
✉ nk.tefida@gmail.com

🌐 Ukraine

Ivan Ivanov

Master of Political science - International relations
Chairman of the Public council for cooperation with
Bessarabia - Taurians diaspora - Center Sliven,
Sliven, Republic of Bulgaria;

✉ ip_ivanov@abv.bg

🌐 Bulgaria

Важен аспект на съвременната образователна система се явяват междудисциплинарните връзки в процеса на обучението. Такъв подход към изучаването на една или друга дисциплина, позволява на преподавателя да постигне редица основни задачи, като например: усъвършенстване на обучението, повишаване ефективността, а също и качеството на учебния процес и т.н. От това как е структуриран учебния процес, зависи степента на заинтересованост на студентите към дадена учебна дисциплина, тяхното развитие и възпитание, подготовка към съзнателно овладяване на избраната професия, а също и към творческа трудова дейност.

Преподаването на исторически дисциплини е невъзможно да се осъществи без географски знания, защото това което произлиза във вемето винаги тясно е свързано и с пространството. За да могат студентите осмислено да възприемат предлагания учебен материал, да анализират и правят изводи от фактите, доводите и наблюденията, учебният процес трябва да осигури максимално използване на учебното време, научност, нагледност, последователно изложение и практически занятия. При това учебният процес ще бъде ефективен тогава, когато той предизвиква заинтересованост и организира собствена активна познавателна дейност у студентите. Именно туризмът, като отрасъл на социално-икономическата география, позволява да се прекрачи зад пределите на аудиториите и библиотеките, развива интерес към изучаване на предметите и способства за оптимизиране на учебния процес.

Културно-познавателният туризъм (екскурзии) днес се явява като една от най-интересните форми на обучение. Такъв вид туризъм едновременно учи и развлича, позволява да

се натрупа безценен опит от срещи с различни култури и да се сформира собствена ценностна система и приоритети. Човекът опознава света и по този начин прави за себе си изводи, които по-нататък ще оказват влияние върху живота му, поведението и действията му в определени ситуации. Културно-познавателният туризъм – това е пътешествие с познавателни цели, при което туристът се запознава с културни ценности и се разширява неговия кръгзор[1].

В основата на културно-познавателния туризъм стои потребността от духовно усвояване на културата. Такъв вид туризъм формира хармонична личност, дава възможност за активно познание и възпитава определени качества: стремеж към нови познания, отговорност, патриотизъм и др. Възпитава уважение към човешкото достойнство и индивидуалност, признание за самобитността на културата и моралните ценности на народите. Така можем да кажем, че културно-познавателният туризъм влияе не само на миогледа на човека, но и на целият му живот[2].

В основата на дадения експеримент е положен практическия опит на авторите от провеждането на занятия по история, използвайки екскурзиите като една от иновационните форми за изучаване на предмета. Сама по себе си екскурзията не е нещо ново в образованието и периодично се включва в учебния процес, но в нашият случай пасивното наблюдение беше заменено с активно включване, което ние приемаме като иновационен подход. Основната ни задача беше повишаване ефективността на учебния процес при студентите.

Както се знае, при подготовката на какъвто и да е вид занятия преподавателят поставя пред себе си една триединна педагогическа цел, която условно може да бъде разделена на:

- Обучаваща – осигурява запознаване с термини и понятия, формиране на знания по темата, овладяване на умения и навици за използване на тези знания и т.н.;
- Развиваща – създава условия, при които се развиват мисловните способности на студентите, интуицията им, пространственото въображение и др., развитие на изследователска култура (наблюдение, хипотеза, експеримент), а също и култура на комуникиране с други хора;
- Възпитаваща – цели да раздвижи личностните качества и чувства на човека като: патриотизъм, хуманизъм, толерантност, любов към прекрасното.

Обеденени тези компоненти дават възможност на преподавателя да постигне основната си задача – изграждане на добър специалист и социално адаптивна личност.

Съгласно учебните планове, часовете отделени за овладяване на един или друг предмет са разделени на аудиторни занятия (лекции и семинари) и учебни практики. Именно археологическата и етнографската учебни практики избрахме за апробация използването на културно-познавателния туризъм като форма за изучаване на историческите дисциплини.

Съществуват няколко подвида на културно-познавателен туризъм:

- - културно-исторически (интерес към историята на страната, посещаване на исторически паметници и паметни места, тематични лекции по история и други мероприятия);
- - културно-събитиеен (интерес към стародавни традиционни или осъвременени културни прояви и събития (празници, фестивали) и участие в тях);
- - културно-религиозен (интерес към традиционната религия или религии на определена страна, посещаване на култови обекти, поклоннически места, тематични лекции по религия, запознаване с религиозни обичаи, традиции, ритуали и обреди);
- - културно-археологически (интерес към археологията на страната, посещаване на древни археологически паметници, места на разкопки, участие в археологически експедиции);
- - културно-етнографски (интерес към културата на даден народ или отделен етнографски район), обекти и предмети, бит и народни носии, език и фолклор, традиции и обичаи, стари приложни изкуства и др.);
- - културно-етнически (посещаване на Родината на предците, запознаване с културното наследство на народа си);
- - културно-антропологически (интерес към етноса в неговото развитие от гледна точка на еволюцията; запознаване със съвременната «жива култура»);

- - културно-екологически (интерес към взаимодействието между човека и природата, посещаване на природни забележителности и резервати, участие в културно-екологически програми).

Разработвайки програмата за Международната лятна студенска археологическо-етнографска практика 1, ние се стараехме максимално продуктивно да използваме двухседмичния срок за пребиваване на студентите в Република България. Графикът за работа на терен и отдых на младежите беше съставен, отчитайки учебните планове по историческите дисциплини на двата университета от Украйна и Молдова.

От горепосочените подвидове туризъм, ние в самото начало избрахме: културно-исторически; културно-събитийен; културно-археологически и културно-етнографски, като за самата практика основни бяха:

- *културно-археологически* – способстваше за ефективно усвояване на преподадения материал по Археология, История на Древна Гърция и Рим и беше използван за придобиване от студентите на умения и навици в провеждането на археологически разкопки, в които те взеха активно участие. Проявилият се и постоянно усиливащ хазарт при откриването на всеки нов артефакт, беше показател за възникващия интерес към археологията като цяло и археологията на България в частност, което потвърждава тяхното желание да посещават исторически музеи, национално археологически резервати, а също с удоволствие да работят в реставрационна работилница;

- *културно-етнографски* – позволи да се актуализират и използват на практика знанията, получени в процеса на аудиторното обучение на занятията по Етнология на славянските народи, където като отделна тема е изведен българският етнос. Студентите с голям интерес навлязоха в традиционната култура на българския народ, общувайки с негови представители и запознавайки се с бита, обичаите, традиционната кухня, елементите на народната носия, езика, фолклора и предметите на материалната култура.

Съществена част от студенската практика беше насочена към активните видове отдых, като например:

- *културно-историческия* подвид на туризма, при който студентите се запознаха с историята на страната, посещавайки исторически паметници и паметни места, слушайки тематични лекции по история. В дадения случай тези мероприятия способстваха за затвърждаване на вече изучения материал по История на славянските народи (в т.ч. и българския народ) и беше подготвителна база за изучаване на последващи теми;

- *културно-събитийния* подвид – участие в празника «Еньовден» в с. Бяла, Община Сливен. Преди да се включат в празничното мероприятие, студентите изслушаха лекция за корените на празника, народните представи и провежданите в този ден ритуали и обреди.

За отбелязване е, че по време на провеждане на практиката, установихме проявен интерес от студентите и към други подвидове туризъм, които изначално не бяха планирани:

- *културно-религиозен* – посещавайки различни градове и исторически места, студентите с видим интерес влизаха в храмове и манастири, разгледаха изложби на старите икони и др.

- *културно-антропологически* – интересно за нас беше да наблюдаваме удоволствието на студентите, когато те опитваха традиционните български ястия; когато обличаха народни носии, кукерско обредно облекло в пълна екипировка и се изумяваха как издържат те цял ден да играят с тежки колани с хлопци; когато слушаха стари български песни и се опитваха да играят хоро.

1 През 2012 година, в рамките на два дни, град. Сливен (Р. България) сключи Договор за побратимяване с град Мелитопол (Украйна) и град Тараклия (Молдова), което стана основа за по-тясно сътрудничество в областта на образованието, науката и културата между тези градове. Първата крачка по осъществяването на съвместна дейност беше организирането на Международна лятна студентска археологическо-етнографска практика (2013г., 2014г., 2016г.) в Р. България за студенти историци и географи от Украйна (Мелитополски държавен педагогически университет «Богдан Хмельницки») и Молдова (Тараклийски държавен университет «Григорий Цамблак»).

- *културно-екологически* – посещавайки природни резервати и природо-научни музеи, природни забележителности или просто разхождайки се из селата, студентите се радваха като деца на всяка пеперуда, бръмбар, цвете и др. С удоволствие правиха снимки на планини, реки, езера, изворчета, дървета и домашни животни, особено магаре. Освен това със съжаление констатираха замърсяване на водата на Черно море.

- *културно-етнически* – този подвид също беше застъпен в практиката, тъй като повечето от студентите бяха с български произход и за първи път посещаваха Родината на предците си, запознавайки се с нея и влюбвайки се в нейната природа и впечатлявайки от историята ѝ.

Най-ценното беше това, че инициативата да видят и научат повече за България вече идваше от самите студенти. Както нито един човек не може да живее без различни взаимоотношения с другите хора, так и нито една етническа общност не е способна да съществува в абсолютна изолация от другите общности. Практически всеки човек и етнос в една или друга степен са открити за контакти и възприемане на културните достижения на другите хора, етноси и народи и едновременно самите те са готови да споделят собствените си културни достижения и ценности[3]. Опознавайки културните традиции на един или друг народ, студентите се запознават с понятието «етнопсихология», обединяващо в себе си всички видове емоционално-чувствени реакции.

Нашите наблюдения дават основания да твърдим, че подобно съчетаване на различни форми в образователния процес е интересно както за студентите, така и за преподаватели; облекчават по-нататъшния процес на обучение; активират познавателната и изследователска дейност на студентите; носят в себе си и възпитателна функция при формирането на хармонична личност.

Същността на такава форма на обучение се състои в това, че всеки един от студентите се оказва въввлечен в процеса на познанието, имаше възможност да види и рефлектира по повод на това което той знае и мисли. Съвместната дейност в усвояването на учебния материал позволи на всеки обучаем да внесе свой индивидуален принос в процеса на получаване на знания. В атмосфера на взаимна подкрепа и доброжелателност протече обмен на знания, изразяване на мнения, идеи, способности на дейности, което позволява не само да се придобият нови знания, но и да се активизира самата познавателна дейност.

Запознаването с етнопсихологическите черти на един или друг народ, изразени в поверия, вярвания, представи, обичаи и непосредствено участие в обредни действия способства за развитието на културата на чувствата, културата на поведението и толерантното отношение към традициите на един или друг народ.

References:

1. Лоуко О. Т. *Turizm i gostinichnoe hozyaystvo. Uchebnoe posobie.* – Tomsk: Izdatelstvo TPU, 2005. – 152 s., S. 17
2. Лукова Т. R. *Znachenie kulturno-poznavatel'nogo turizma v formirovanii patriotizma// Materialy I Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferencii «Chelovek v postindustrialnom obshtestve».* - Varna: „Tsentr za nauchni izsledvaniya i informatsiya „Paradigma” (Bolgariya) i ANO «Press-Litsei» (Rossiya), 2013. S.158-164.,
3. Садохин А. Р., Грусевитская Т. Г. *Etnologiya: Uchebnyk dlya stud. vysh. ucheb. zavedenii.* – M.: Izdatelskiy tsentr «Akademiya»; Vysshaya shkola, 2000. – 304 c., S.242